

Ствоєння широкої мережі, що включатиме заклади вищої, спеціальної та загальної середньої освіти, ІРЦ для реалізації спільних освітніх і наукових українських та міжнародних проєктів для надання якісних освітніх послуг особам із порушенням здоров'я, особливими освітніми потребами.

Список використаних джерел

1. «Руководство по защите школ от использования в военных целях: следующие шаги». Глобальная коалиция по защите образования от нападений. Safe Schools Declaration, 2015.
2. Освіта в реаліях війни: орієнтири міжнародної спільноти : оглядове видання / Олена Локшина, Оксана Глушко, Аліна Джурило, Світлана Кравченко, Оксана Максименко, Ніна Нікольська, Оксана Шпарик ; за заг. ред. Олега Топузова, Олени Локшиної ; Нац. акад. пед. наук, Ін-т педагогіки НАПН України. – Київ : Пед. думка, 2022. – 66 с. DOI <https://doi.org/10.32405/978-966-644-614-8-2022-55>
3. Лукашенко Л. Управління закладами загальної середньої освіти в умовах війни. Multidisciplinální mezinárodní vědecký magazín “Věda a perspektivy” je registrován v České republice. Státní registrační číslo u Ministerstva kultury ČR: E 24142. No 1(20)2023. str.
4. Сорочан Т. М. Антикризові поради керівникові навчального закладу. URL: https://lib.iitta.gov.ua/703968/1/%D0%A1%D0%BE%D1%80%D0%BE%D1%87%D0%B0%D0%BD_5.pdf / (дата звернення: 10.01.2023).

УДК 376.014.091"364/366"

Аліна Коваль,

*завідувач ресурсного центру підтримки
інклюзивної освіти Донецького обласного ІППО*

Галина Скворцова,

*методист ресурсного центру підтримки
інклюзивної освіти Донецького обласного ІППО*

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СИСТЕМИ СПЕЦІАЛЬНОЇ ТА ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПІСЛЯВОЄННИЙ ПЕРІОД

Війна змусила освітян думати і діяти інакше, адже дітей,

яким потрібна особлива увага і підтримка, стає дедалі більше, а часу на пошуки рішень – немає. Сьогодні школа повинна дуже швидко пристосовуватися до індивідуальних потреб учнів та адаптовувати діяльність до викликів, пов'язаних із безпекою, воєнним станом, вимушеним переміщенням громадян на безпечні території, руйнуваннями інфраструктури тощо.

Заступник міністра освіти і науки України Андрій Вітренко

В умовах сьогодення, внаслідок військових дій, спостерігається значне збільшення кількості дітей з особливими освітніми потребами. Враховуючи специфіку роботи закладів освіти, де основною метою є забезпечення права дитини з особливими освітніми потребами на освіту, спостерігаємо, що сегмент інклюзивної освіти зростає. Водночас, руйнування та пошкодження мережі закладів освіти з інклюзивними (спеціальними) групами та класами, спеціальних закладів освіти в Донецькій області, де ведуться активні бойові дії не дають реалізувати, в повній мірі, можливість отримати рівний зі своїми однолітками доступ до якісної освіти.

На наш погляд, актуальною проблемою в нашій області є реалізація завдань спеціальної та інклюзивної освіти, яка передбачає комплексне розв'язання питань, пов'язаних насамперед з нормативно-правовим забезпеченням у нових умовах відповідно до потреб та надання освітніх послуг для дітей, які постраждали внаслідок бойових дій. Зазначимо, що в Україні на сьогодні створено нормативно-правове підґрунтя для ефективної роботи освітніх закладів. Аналіз нормативної бази свідчить, що основні закони України про освіту в цілому забезпечують соціальний захист дітей та осіб з ООП, гарантують створення умов для спеціального, компенсуючого та інтегрованого навчання в умовах воєнного стану.

З метою ефективної роботи закладів освіти та інклюзивно-ресурсних центрів стосовно навчання осіб з ООП під час війни постановами Кабінету Міністрів України від 26.04.2022 № 483 та від 29.04.2022 № 493 було внесено зміни до Порядку організації інклюзивного навчання у закладах дошкільної освіти, Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої

освіти та Положення про інклюзивно-ресурсний центр. Зокрема, на період дії воєнного стану було розширено можливості щодо організації інклюзивного навчання дітей з ООП. Враховано спрощену процедуру зарахування осіб з ООП на навчання, надано можливість застосування дистанційно-очної (змішаної) форми здобуття освіти, розширено перелік і тематику завдань ІРЦ, надано додаткові гарантії для внутрішньо переміщених осіб з особливими освітніми потребами, зокрема на проведення комплексної оцінки, забезпечення психолого-педагогічного супроводу та отримання корекційно-розвиткових послуг тощо. [2], [3], [4], [6], [7].

Окрім цього постановою КМУ від 30 серпня 2022 року № 979 були внесені зміни і до постанов Кабінету Міністрів України з питань діяльності спеціальних закладів загальної середньої освіти та навчально-реабілітаційних центрів, відповідно до яких на період дії воєнного стану спеціальні школи незалежно від напрямку (профілю) їх діяльності можуть зараховувати дітей з особливими освітніми потребами незалежно від категорії (типу) їхніх особливих освітніх потреб (труднощів) та додатково створювати для них класи, у тому числі змішані та інклюзивні, що дозволить зберегти контингент спеціальних закладів освіти та сприятиме забезпеченню доступності освіти для учнів з числа тимчасово внутрішньо переміщених осіб. [1], [5].

Нині вивчається питання створення нових можливостей для дітей, які потребують індивідуального підходу в навчанні, не припускаючи проведення скорочення і оптимізації мережі спеціальних шкіл з порушенням прав дитини. З цією метою буде створено Концепцію трансформації спеціального навчання. Наказом Міністерства освіти і науки України від 06 жовтня 2023 року № 1211 затверджено склад робочої групи з розроблення Концепції. [8].

У Донецькій області у 2023-2024 навчальному році інклюзивним навчанням охоплено 2200 дітей з особливими освітніми потребами, які у зв'язку з безпековою ситуацією в області здобувають освіту в дистанційному форматі. З них здобувають освіту в: 7 спеціальних закладах загальної середньої освіти – 925 учнів; 4 закладах загальної середньої освіти у 8

спеціальних класах 57 учнів; 141 закладі загальної середньої освіти відкрито 483 інклюзивних класи для 733 учнів. В інклюзивних класах працює 454 асистенти вчителів.

Тимчасово на період дії воєнного стану припинено діяльність з надання освітніх послуг у 9 закладах. Освітній процес організовано у 7 спеціальних закладах освіти. Наразі в області свою роботу здійснюють 2 спеціальні школи для дітей з фізичними порушеннями (Краматорська СШ № 18 для дітей з тяжкими порушеннями мовлення та слуху, Слов'янська СШ № 23 для дітей з порушеннями зору) та 5 спеціальних шкіл для дітей з порушеннями інтелектуального розвитку (Костянтинівська СШ № 32, Краматорська СШ № 33, Новожеланівська СШ № 39, Парасковіївська № 40 та Слов'янська СШ № 41). Контингент спеціальних шкіл налічує 925 учнів, педагогічний склад – 230 вчителів.

Станом на сьогодні із 27 інклюзивно-ресурсних центрів (далі – ІРЦ): 3 працюють в очно-дистанційному форматі (мм. Селидове, Сіверськ, Соледар розгорнули роботу в м. Дніпро); 19 ІРЦ – працюють в дистанційному форматі; 5 ІРЦ не працюють (мм. Волноваха (1), Маріуполь (3), смт Нікольське (1). З початком активних бойових дій відбулося скорочення чисельності фахівців ІРЦ (на 19 %). Загальна кількість педагогічних працівників складає 132 особи.

Війна поставила нові глобальні виклики. Законодавча база освіти України включила в себе значну кількість законів і підзаконних нормативно-правових актів, зміни і поправки до яких в умовах війни відіграли суттєву роль у розумінні сутності та функціонуванні як інклюзії, так і спеціальної освіти. Отже, щоб відновити та в подальшому ще й розвинути заклади освіти Донецької області, необхідно, на наш погляд, вже сьогодні зберегти кадровий потенціал та учнівський склад і забезпечити сталість навчання та викладання. Об'єднати зусилля інклюзивно-ресурсних центрів, спеціальних шкіл та ЗЗСО, де є корекційні педагоги, задля забезпечення реабілітаційних та корекційно-розвиткових послуг дітям, які зазнали травм війни, у нових умовах відповідно до потреб.

Список використаних джерел

1. Про внесення змін до постанов Кабінету Міністрів України з питань діяльності спеціальних закладів загальної середньої освіти: Постанова КМУ від 30 серпня 2022 р. № 979 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/979-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення: 01.02.2024).
2. Про внесення змін до порядків, затверджених постановами Кабінету Міністрів України від 10 квітня 2019 р. № 530 і від 15 вересня 2021 р. № 957: постанова КМУ від 26 квітня 2022 р. № 483 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/483-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення: 01.02.2024).
3. Про внесення змін до Положення про інклюзивно-ресурсний центр: Постанова КМУ від 29 квітня 2022 р. № 493 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/493-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення: 01.02.2024).
4. Про затвердження Положення про інклюзивно-ресурсний центр: Постанова КМУ від 12.07.2017 №545 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/545-2017-%D0%BF#Text> (дата звернення: 01.02.2024).
5. Про затвердження Положення про спеціальну школу та Положення про навчально-реабілітаційний центр: Постанова КМУ від 6 березня 2019 р. № 221 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/221-2019-%D0%BF#Text> (дата звернення: 01.02.2024).
6. Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах дошкільної освіти: Постанова КМУ від 10 квітня 2019 р. № 530 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/530-2019-%D0%BF#Text> (дата звернення: 01.02.2024).
7. Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти: Постанова КМУ від 15 вересня 2021 р. № 957 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/957-2021-%D0%BF#Text> (дата звернення: 01.02.2024).
8. Про утворення робочої групи: Наказ МОНУ від 06 жовтня 2023 року № 1211 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-utvorenniya-robochoyi-grupi5>